

## REFERENCES:

1. Velykyi tлумachnyk suchasnoi ukrainiskoi movy / ukl. i hol. red. V.T. Busel. (2005). [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv–Irpın: VTF «Perun». [in Ukrainian].
2. Filosofskiy slovnyk [Text]. (1986). [Philosophical dictionary]. Kyiv: Hol. red. Ukr. rad. encykl. [in Ukrainian].
3. Kolodii, A.M. (2012). Pryntsypy prava: heneza, poniattia, klasyfikatsiia ta realizatsiia [Principles of law: genesis, concept, classification and implementation]. *Almanakh prava*, (3), 42–46. [in Ukrainian].
4. Zaichuk, O.V. (n.d.). Pryncyypy prava v konteksti rozvytku zahalnoi teorii derzhavy i prava [Principles of law in the context of the development of general theory of state and law]. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63854/04-Zaychuk.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
5. Kelman, M.S., & Murashin, O.H. (2002). Zahalna teoriia prava (z skhemamy, krosvordamy, testamy) [General theory of law (with diagrams, crosswords, tests)]. Kyiv: Kondor. [in Ukrainian].
6. Halunko, V., Stetsenko, S., Berlach, A., Bukhanievych, O., Sytnikov, O. et al. (2023). Administratyvne pravo ta administratyvnyi protses Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Administrative law and administrative process of Ukraine under martial law] [Monograph]. Kyiv: Vydavnytstvo Liudmyla. [in Ukrainian].
7. Hurzhii, T.O., & Bodrov, Yu.V. (2023). Poniattia ta sutnist pryntsypiv administratyvno-pravovoho rehuliuвання [Concept and essence of principles of administrative-legal regulation]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii PRAVO*, 79(2), 41–48. [in Ukrainian].
8. Liutikov, P.S., Kuzmenko, O.V., & Chorna, V.H. (2023). Pryncyypy administratyvno-pravovoho rehuliuвання notarialnoi diialnosti: poniattia ta klasyfikatsiia [Principles of administrative-legal regulation of notarial activity: concept and classification]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*, (8). Retrieved from <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2023-8-01-04> [in Ukrainian].
9. Teremetskyi, V.I. (2011). Pryncyypy ta funktsii administratyvno-pravovoho rehuliuвання podatkovykh vidnosyn [Principles and functions of administrative-legal regulation of tax relations]. *Pravo i Bezpeka*, (4), 85–89. [in Ukrainian].
10. Yakushchenko, Yu.M. (2021). Pryncyypy administratyvno-pravovoho rehuliuвання surohatnoho matyrenstva v Ukraini [Principles of administrative-legal regulation of surrogate motherhood in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (4), 418–421. [in Ukrainian].
11. Pipko, Yu.V. (2023). Poniattia ta oznaky pryntsypiv administratyvno-pravovoho rehuliuвання protydiv finansovym porushenniam [Concept and features of principles of administrative-legal regulation of countering financial offenses]. *Aktualni problemy vitchiaznoi yurysprudentsii*, (4), 118–123. [in Ukrainian].
12. Tsybulnyk, N.Yu. (2022). Pryncyypy administratyvno-pravovoho rehuliuвання sektoru bezpeky derzhavy [Principles of administrative-legal regulation of the state security sector]. *Dniprovskiy naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava*, (6), 182–186. [in Ukrainian].
13. Pohrebniak, S.P. (2011). Zahalni pryntsypy prava yak dzherelo prava [General principles of law as a source of law]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*, 1(64), 14–25. [in Ukrainian].
14. Bytiak, Yu.P., Harashchuk, V.M., & Zui, V.V. (Eds.). (2010). Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine] [Textbook]. Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.11.2025

УДК 347.121.1:614.253.83-053.2:616.31  
DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-304-314

**Тищенко Микола Валерійович,**  
аспірант НДІ приватного права і підприємництва  
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України  
[nikolaytishenkostom@ukr.net](mailto:nikolaytishenkostom@ukr.net)  
ORCID ID: 0009-0005-5862-0469

## ІНФОРМОВАНА ДОБРОВІЛЬНА ЗГОДА ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ДИТЯЧІЙ СТОМАТОЛОГІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті здійснено комплексне наукове дослідження проблем правового регулювання інформованої добровільної згоди та юридичної відповідальності у сфері надання стоматологічних послуг дітям в Україні. Обґрунтовано, що інститут інформованої добровільної згоди є ключовим механізмом забезпечення конституційного права дитини на охорону здоров'я, безпеку та якісну медичну допомогу, а також важливою гарантією дотримання принципів автономії пацієнта, недискримінації та найкращих інтересів дитини. Визначено особливості правового статусу дитини як пацієнта, зокрема необхідність участі законних представників у прийнятті рішень щодо медичних

втручань, поєднання приватноправових і публічно-правових гарантій захисту та врахування думки дитини відповідно до її віку і рівня розвитку.

Проаналізовано чинне законодавство України у сфері охорони здоров'я, прав пацієнтів і захисту прав дитини, встановлено його фрагментарність, колізійність та відсутність спеціальних норм, що комплексно регулюють процедуру отримання інформованої добровільної згоди у дитячій стоматології. Виявлено практичні проблеми, пов'язані з формальним характером інформування, недостатнім розкриттям ризиків стоматологічних втручань, застосуванням анестезії, використанням медичних матеріалів, відсутністю уніфікованих стандартів документування згоди та неналежним врахуванням позиції дитини.

Окрему увагу приділено питанням юридичної відповідальності за порушення вимог щодо інформованої добровільної згоди, а також забезпеченню безпечності стоматологічних втручань, якості медичних матеріалів, професійної підготовки медичних працівників, страхування професійної відповідальності та розвитку системи моніторингу ускладнень. Проаналізовано особливості державного контролю у сфері стоматологічної допомоги дітям та обґрунтовано необхідність запровадження ризик-орієнтованого підходу, цифрових механізмів управління якістю, електронного документування згоди та посилення ролі професійного самоврядування.

Сформульовано напрями вдосконалення правового регулювання, зокрема розроблення спеціальних стандартів інформованої добровільної згоди у дитячій стоматології, гармонізацію національного законодавства з європейськими стандартами patient safety, впровадження обов'язкового страхування відповідальності стоматологів, розвиток альтернативних способів вирішення медичних спорів і підвищення правової обізнаності законних представників дітей. Результати дослідження можуть бути використані у нормотворчій діяльності, правозастосовній практиці, діяльності органів державного контролю та підготовці фахівців у сфері медичного права.

**Ключові слова:** інформована згода, дитяча стоматологія, юридична відповідальність, права пацієнтів, охорона здоров'я дітей, безпечність медичних втручань, державний контроль, медичне право.

#### **Tishchenko M. INFORMED VOLUNTARY CONSENT AND LEGAL LIABILITY IN PEDIATRIC DENTISTRY: PROBLEMS AND DIRECTIONS FOR IMPROVING LEGAL REGULATION**

The article provides a comprehensive scientific study of the problems of legal regulation of informed voluntary consent and legal liability in the provision of dental services to children in Ukraine. It is substantiated that the institution of informed voluntary consent is a key mechanism for ensuring the constitutional right of the child to health care, safe and high-quality medical assistance, as well as an important guarantee of compliance with the principles of patient autonomy, non-discrimination, and the best interests of the child. The specific features of the child's legal status as a patient are determined, in particular the necessity of participation of legal representatives in decision-making regarding medical interventions, the combination of private and public legal guarantees of protection, and the consideration of the child's opinion according to age and level of maturity.

The current legislation of Ukraine in the field of health care, patients' rights, and child protection is analysed, and its fragmented and inconsistent nature is revealed, including the absence of special legal norms that comprehensively regulate the procedure for obtaining informed voluntary consent in pediatric dentistry. Practical problems are identified, such as the formal nature of informing patients, insufficient disclosure of risks associated with dental interventions, anesthesia, and the use of medical materials, the lack of unified standards for documenting consent, and inadequate consideration of the child's position.

Special attention is paid to legal liability for violations of informed voluntary consent requirements, as well as to ensuring the safety of dental interventions, the quality of medical materials, professional training of medical personnel, professional liability insurance, and the development of complication monitoring systems. The peculiarities of state supervision in the field of pediatric dental care are analysed, and the necessity of introducing a risk-oriented approach, digital quality management mechanisms, electronic consent documentation, and strengthening professional self-governance is substantiated.

The study proposes directions for improving legal regulation, including the development of special standards for informed voluntary consent in pediatric dentistry, harmonisation of national legislation with European patient safety standards, the introduction of mandatory professional liability insurance for dentists, the development of alternative dispute resolution mechanisms, and the enhancement of legal awareness among legal representatives of children. The results of the research can be used in law-making activities, law enforcement practice, public supervision, and the training of specialists in medical law.

**Keywords:** informed consent, pediatric dentistry, legal liability, patient rights, child health care, patient safety, state supervision, medical law.

**Постановка проблеми.** Сучасний етап реформування системи охорони здоров'я України, цифровізації медичних послуг та гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу (далі – ЄС) зумовлює необхідність переосмислення правових засад забезпечення прав пацієнтів, зокрема дітей, під час надання медичної допомоги. Особливого значення набувають питання інформованої добровільної згоди та юридичної відповідальності медичних працівників у сфері дитячої стоматології, що пов'язано з високим рівнем ризику стоматологічних втручань, складністю клінічних процедур, застосуванням анестезії та використанням сучасних медичних матеріалів.

За оцінками міжнародних організацій, стоматологічні захворювання належать до найбільш поширених неінфекційних патологій у світі, що особливо актуалізує проблеми доступності, безпечності та якості стоматологічної допомоги дітям. Всесвітня організація охорони здоров'я визначає здоров'я порожнини рота як невід'ємну складову загального здоров'я людини, а профілактику стоматологічних захворювань – як важливий елемент державної політики у сфері охорони здоров'я [1]. В Україні поширеність карієсу серед дітей шкільного віку залишається високою, що потребує ефективних профілактичних програм, ранньої діагностики та належного правового регулювання стоматологічних втручань.

Водночас реформування системи охорони здоров'я, автономізація закладів охорони здоров'я, розвиток приватного сектору стоматологічних послуг і впровадження договірних моделей фінансування

медичної допомоги зумовили трансформацію правовідносин між пацієнтом, його законними представниками та медичними працівниками. Це підвищує значення інформованої добровільної згоди як важливого елемента реалізації права на медичну допомогу, що забезпечує повагу до автономії особи, дотримання принципу найкращих інтересів дитини та зниження правових ризиків у діяльності лікаря [2, с. 82].

Особливістю дитячої стоматології є поєднання медичних, психологічних і правових аспектів, що ускладнює процес отримання інформованої добровільної згоди. Участь законних представників, врахування віку та рівня розвитку дитини, її психологічного стану, можливості висловлення власної думки, а також забезпечення доступності інформації про методи лікування, ризики та альтернативи формують складну систему правових гарантій. У наукових дослідженнях обґрунтовується, що дитина як суб'єкт медичних правовідносин потребує підвищеного рівня державного захисту, особливо у сфері профілактичної медицини, раннього виявлення захворювань і безпечності медичних втручань [3; 4].

Водночас аналіз чинного законодавства України свідчить про відсутність комплексного нормативного регулювання інформованої добровільної згоди у сфері дитячої стоматології. Наявні правові норми мають загальний характер і не враховують специфіку стоматологічних втручань, зокрема використання місцевої та загальної анестезії, застосування медичних виробів, психоемоційних особливостей дітей-пацієнтів, а також необхідності забезпечення доказовості та безпечності лікування. Це створює передумови для виникнення правових конфліктів, судових спорів і підвищує ризик притягнення медичних працівників до юридичної відповідальності.

Окремої уваги потребує питання відповідальності у дитячій стоматології, що набуває актуальності у зв'язку зі зростанням кількості скарг пацієнтів, посиленням контролю за якістю медичних послуг та поширенням практики судового захисту прав пацієнтів. У сучасних умовах важливим є формування ефективного механізму цивільно-правової, адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення стандартів медичної допомоги, а також розвиток альтернативних способів вирішення спорів, зокрема медіації [5].

Під час євроінтеграційних процесів особливого значення набуває імплементація міжнародних стандартів, зокрема концепції patient safety, принципів доказової медицини, професійного самоврядування та страхування професійної відповідальності медичних працівників. У країнах ЄС інформована добровільна згода розглядається як фундаментальний елемент захисту прав пацієнта, а системи контролю якості стоматологічної допомоги базуються на ризик-орієнтованому підході та використанні цифрових інструментів моніторингу [6].

Отже, відсутність комплексного дослідження правового регулювання інформованої добровільної згоди та юридичної відповідальності у дитячій стоматології, недостатність нормативного забезпечення безпечності стоматологічних втручань, а також необхідність адаптації українського законодавства до стандартів ЄС зумовлюють актуальність обраної теми та визначають потребу у подальших наукових дослідженнях у цьому напрямі.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Проблематика інформованої добровільної згоди, безпечності медичних втручань та юридичної відповідальності у сфері охорони здоров'я, зокрема під час надання стоматологічних послуг дітям, у сучасній адміністративно-правовій науці України досліджується фрагментарно та переважно у межах ширших наукових напрямів, пов'язаних із правовим статусом пацієнта, захистом прав споживачів медичних послуг, стандартизацією медичної діяльності та договірними засадами надання медичної допомоги.

Значний внесок у формування доктринальних підходів до правового регулювання медичних послуг здійснено у працях, присвячених визначенню правової природи медичних послуг, ролі договору у сфері охорони здоров'я, а також розвитку механізмів захисту прав пацієнтів. Зокрема, у дослідженнях обґрунтовується, що медична послуга має комплексний публічно-приватний характер, що зумовлює необхідність поєднання адміністративно-правових та цивільно-правових засобів регулювання, включаючи ліцензування, стандартизацію, контроль якості та договірні гарантії прав пацієнтів [2; 7].

Важливими для розуміння проблематики інформованої добровільної згоди є наукові напрацювання щодо системи гарантій захисту прав людини у приватних відносинах, що виникають у зв'язку з наданням медичних послуг. У цих дослідженнях підкреслюється значення автономії пацієнта, принципу добровільності медичного втручання, а також необхідність належного інформування про ризики, альтернативні методи лікування та прогноз захворювання як ключових елементів сучасної моделі пацієнт-орієнтованої медицини [8, с. 502-503].

Окремий напрям наукових досліджень пов'язаний із захистом прав споживачів, зокрема у сфері надання косметологічних та медичних послуг. У працях вітчизняних дослідників справедливо обґрунтовано, що розвиток приватного сектору медичних послуг потребує посилення адміністративно-правового контролю, впровадження стандартів якості, механізмів сертифікації, а також удосконалення договірних відносин між пацієнтом і надавачем послуг [9; 10]. Ці положення мають особливе значення для дитячої стоматології, де ризики для життя і здоров'я пацієнтів потребують підвищеного рівня правових гарантій.

У сучасних наукових дослідженнях також приділяється увага питанням правового забезпечення доступності соціально значущих медичних послуг, особливо в умовах воєнного стану та післявоєнного

відновлення України. Відзначається необхідність удосконалення механізмів державного регулювання, підвищення стандартів безпечності медичних втручань, розвитку електронних систем управління охороною здоров'я та формування ефективних моделей відповідальності медичних працівників [11].

Водночас проблематика безпечності стоматологічних втручань, використання анестезії, стандартизації матеріалів, інформованої добровільної згоди батьків і дітей, а також юридичної відповідальності у сфері дитячої стоматології досліджена недостатньо. У більшості наукових праць ці питання розглядаються лише опосередковано, у контексті загальних проблем медичного права, захисту прав пацієнтів або регулювання окремих видів медичних послуг.

Отже, відсутність комплексного наукового дослідження інформованої добровільної згоди та юридичної відповідальності у дитячій стоматології, а також необхідність адаптації українського законодавства до міжнародних стандартів patient safety, розвитку професійного самоврядування, страхування професійної відповідальності та цифрових систем контролю якості медичної допомоги зумовлюють актуальність подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

**Метою статті** є комплексне наукове дослідження правових засад інформованої добровільної згоди та юридичної відповідальності у сфері надання стоматологічних послуг дітям в Україні, виявлення прогалин чинного законодавства та правозастосовної практики, а також обґрунтування напрямів удосконалення адміністративно-правового, цивільно-правового і медико-правового регулювання з урахуванням міжнародних стандартів patient safety, захисту прав дитини та європейського досвіду.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Інститут інформованої добровільної згоди пацієнта є одним із ключових елементів сучасної медико-правової доктрини та виступає важливою гарантією реалізації конституційного права людини на охорону здоров'я, медичну допомогу та повагу до гідності особи. Особливого значення цей інститут набуває у сфері надання стоматологічних послуг дітям, що обумовлено специфікою правового статусу дитини, необхідністю врахування її вікових, психофізіологічних та соціальних особливостей, а також підвищеним рівнем вимог до безпечності медичних втручань [3; 4].

Правове регулювання інформованої добровільної згоди в Україні ґрунтується на конституційних положеннях щодо недоторканності особистості, права на повагу до гідності та свободи вибору методів лікування. Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я визнаються найвищою соціальною цінністю, що зумовлює обов'язок держави забезпечувати належні гарантії добровільності та усвідомленості медичних втручань [12]. Зі свого боку положення Основ законодавства України про охорону здоров'я закріплюють право пацієнта на інформацію про стан здоров'я, методи лікування, можливі ризики та альтернативи, а також обов'язковість отримання добровільної згоди перед проведенням медичного втручання [13].

Сучасна українська правова доктрина розглядає інформовану добровільну згоду як комплексну юридичну категорію, що поєднує адміністративно-правові, цивільно-правові та етичні аспекти. Зокрема, у наукових дослідженнях підкреслюється, що інформована добровільна згода є не лише процесуальною вимогою, а й важливим механізмом забезпечення автономії пацієнта, захисту його прав та запобігання медичним помилкам [14; 7]. Такий підхід відповідає сучасним міжнародним стандартам, зокрема положенням Конвенції про права дитини, яка передбачає обов'язок держав забезпечувати захист найкращих інтересів дитини у всіх сферах, включаючи охорону здоров'я [15].

У контексті дитячої стоматології питання інформованої добровільної згоди набуває додаткової складності, оскільки дитина не завжди має повну цивільну дієздатність, а тому рішення щодо медичного втручання приймаються її законними представниками. Водночас сучасні міжнародні стандарти передбачають необхідність врахування думки дитини відповідно до її віку та рівня розвитку. Це означає, що інформована добровільна згода у дитячій стоматології повинна розглядатися як двокомпонентний процес: по-перше, отримання згоди від батьків або інших законних представників; по-друге, забезпечення участі самої дитини у прийнятті рішення, що сприяє формуванню правової культури та відповідального ставлення до власного здоров'я [15; 1].

У науковій літературі також наголошується, що інформована добровільна згода виконує низку важливих функцій:

- гарантійну, яка забезпечує реалізацію права пацієнта на самовизначення;
- превентивну, що сприяє зменшенню кількості конфліктів і судових спорів;
- доказову, оскільки належним чином оформлена згода є важливим елементом правового захисту медичних працівників;
- комунікативну, яка формує довіру між лікарем і пацієнтом [16; 8].

Особливості стоматологічних втручань, зокрема застосування місцевої або загальної анестезії, використання медичних матеріалів, а також психологічний фактор страху перед лікуванням, зумовлюють необхідність більш детального правового регулювання процедури отримання інформованої добровільної згоди у дитячій стоматології. На практиці це пов'язано з високими ризиками для здоров'я дитини у випадку недостатнього інформування законних представників або неналежного документування згоди [17].

Водночас аналіз чинного законодавства України свідчить про відсутність спеціальних норм, які б детально регламентували порядок отримання інформованої згоди саме у сфері стоматологічної допомоги дітям. Зокрема, не визначено:

- стандартизованих форм інформованої згоди для різних видів стоматологічних втручань;
- вимог до обсягу інформації щодо ризиків анестезії, алергічних реакцій, ускладнень;
- порядку врахування думки дитини залежно від її віку;
- особливостей згоди у випадках невідкладної стоматологічної допомоги;
- процедур дистанційного консультування та електронної згоди [2; 14].

Зазначені прогалини створюють правову невизначеність, підвищують ризики порушення прав пацієнтів та ускладнюють притягнення до юридичної відповідальності у разі неналежного надання стоматологічних послуг дітям. У сучасних умовах реформування системи охорони здоров'я та цифровізації медичних послуг проблема стандартизації інформованої згоди набуває особливої актуальності [14].

Важливим напрямом розвитку теоретико-правових засад інформованої згоди у дитячій стоматології є впровадження ризик-орієнтованого підходу, який передбачає диференціацію процедур інформування залежно від складності втручання, віку пацієнта, стану здоров'я та рівня потенційних ускладнень. Такий підхід широко застосовується в європейських країнах та відповідає принципам patient safety, доказової медицини і належного управління якістю медичних послуг [1; 8].

Тож інформована добровільна згода у дитячій стоматології є складним міждисциплінарним інститутом, що потребує комплексного правового регулювання з урахуванням адміністративних, цивільних та етичних аспектів. Удосконалення нормативної бази у цій сфері повинно здійснюватися шляхом розроблення спеціальних стандартів, гармонізації з міжнародними нормами та впровадження сучасних цифрових механізмів документування згоди.

Аналіз правозастосовної практики у сфері надання стоматологічних послуг дітям свідчить про наявність низки системних проблем, пов'язаних із отриманням інформованої добровільної згоди. Попри формальне закріплення відповідного обов'язку у законодавстві, на практиці процедура інформування законних представників та самої дитини часто має формальний характер, що знижує рівень захисту прав пацієнтів та підвищує ризики виникнення медико-правових конфліктів.

Однією з основних проблем є недостатній обсяг інформації, яка надається батькам або іншим законним представникам перед проведенням стоматологічного втручання. У багатьох випадках інформування обмежується загальними відомостями без детального пояснення можливих ускладнень, альтернативних методів лікування, ризиків застосування анестезії та використання стоматологічних матеріалів. Така практика не відповідає принципам добровільності та усвідомленості, закріпленим у законодавстві України та міжнародних стандартах охорони здоров'я.

Особливої актуальності набуває проблема інформування щодо застосування анестезії у дитячій стоматології. З огляду на вікові особливості дітей, необхідність застосування місцевої або загальної анестезії є поширеною, проте рівень обізнаності батьків про можливі ризики залишається недостатнім. Наукові дослідження у сфері стоматології підтверджують, що навіть незначні алергічні реакції або ускладнення можуть мати серйозні наслідки для здоров'я дитини, що зумовлює необхідність підвищених стандартів інформування та документування згоди [18].

Ще однією проблемою є відсутність уніфікованих форм інформованої згоди у сфері дитячої стоматології. У різних закладах охорони здоров'я застосовуються різні підходи до оформлення згоди, що створює нерівність у правовому захисті пацієнтів. У приватних стоматологічних клініках форми часто містять розширені положення про можливі ризики та відповідальність, тоді як у державних і комунальних закладах ці документи нерідко мають формальний характер. Така ситуація ускладнює доведення належного інформування у разі виникнення спорів.

Суттєвою є проблема врахування думки дитини у процесі отримання інформованої згоди. Чинне законодавство України лише загально закріплює принцип врахування інтересів дитини, але не визначає чітких процедур її участі у прийнятті рішень щодо стоматологічного лікування. На практиці це призводить до того, що діти не отримують достатньої інформації у доступній формі, що суперечить міжнародним стандартам прав дитини, які передбачають право на участь у вирішенні питань, що стосуються її здоров'я.

У правозастосовній практиці також виникають труднощі при розбіжностях між батьками щодо згоди на стоматологічне лікування. Законодавство не містить чітких механізмів вирішення таких конфліктів, що створює ризики затягування лікування або відмови від необхідної медичної допомоги. Особливо це актуально у ситуаціях невідкладної стоматологічної допомоги, коли зволікання може призвести до ускладнень.

В умовах цифровізації медичної сфери актуалізується проблема електронної інформованої згоди. Хоча електронні системи охорони здоров'я в Україні активно розвиваються, питання електронного документування згоди у стоматології залишається недостатньо врегульованим. Відсутність нормативного закріплення процедур електронного підпису та зберігання даних створює ризики втрати доказової сили відповідних документів.

Практика свідчить і про зростання кількості спорів, пов'язаних із неналежним інформуванням пацієнтів або їх законних представників. У таких випадках ключовим доказом виступає належним чином оформлена інформована згода, що підтверджує важливість її стандартизації. Водночас відсутність чітких нормативних вимог у сфері дитячої стоматології ускладнює визначення меж відповідальності медичних працівників.

З метою вирішення зазначених проблем доцільно:

- розробити національні стандарти інформованої згоди у дитячій стоматології;
- запровадити типові форми документів із диференціацією за видами втручань;
- забезпечити нормативне закріплення процедур електронної згоди;
- визначити механізми врахування думки дитини залежно від віку;
- удосконалити правове регулювання невідкладної стоматологічної допомоги;
- підвищити рівень правової культури медичних працівників та батьків.

Отже, сучасна практика надання стоматологічних послуг дітям в Україні демонструє значні проблеми у сфері інформованої добровільної згоди, що обумовлює необхідність комплексного вдосконалення законодавства, стандартизації процедур і гармонізації із міжнародними підходами до patient safety та захисту прав дитини.

Одним із ключових аспектів сучасної медико-правової доктрини є питання безпечності стоматологічних втручань у дітей, оскільки воно безпосередньо пов'язане з реалізацією конституційного права дитини на охорону здоров'я, належну якість медичної допомоги та захист від ризиків для життя і здоров'я. Особливості фізіологічного розвитку дітей, підвищена чутливість до медичних препаратів, психологічні фактори та необхідність застосування анестезії зумовлюють підвищені вимоги до безпечності стоматологічних процедур.

У науковій літературі обґрунтовується, що забезпечення patient safety у сфері медичних послуг є міждисциплінарною категорією, яка поєднує правові, організаційні та медичні інструменти. Відповідно до міжнародних підходів, безпечність медичної допомоги передбачає системне управління ризиками, стандартизацію процедур, контроль якості медичних матеріалів, професійну підготовку персоналу та належне документування медичних втручань [11]. Щодо дитячої стоматології ці вимоги набувають особливого значення, оскільки будь-які помилки або недоліки можуть мати довгострокові наслідки для здоров'я дитини.

Чинне законодавство України у сфері охорони здоров'я містить загальні положення щодо безпечності медичних послуг, проте не враховує специфіку стоматологічної допомоги дітям. Зокрема, Основи законодавства України про охорону здоров'я встановлюють обов'язок надання медичної допомоги відповідно до стандартів та клінічних протоколів, однак не визначають спеціальних вимог щодо безпечності стоматологічних втручань у дітей [13]. Це створює правову невизначеність, особливо у питаннях використання нових матеріалів, методів лікування та сучасних технологій.

Однією з основних проблем є відсутність нормативно визначених стандартів безпечності стоматологічних матеріалів, що застосовуються у дитячій практиці. На ринку присутня значна кількість імпортованих матеріалів, проте система їх державного контролю та сертифікації не завжди забезпечує належний рівень перевірки ефективності та безпечності. У наукових дослідженнях підкреслюється необхідність гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами, що передбачають суворі процедури оцінювання медичних виробів, включаючи стоматологічні матеріали [17].

Особливої уваги потребує правове регулювання застосування анестезії у дитячій стоматології. З огляду на ризики алергічних реакцій, індивідуальної непереносимості препаратів та ускладнень, міжнародні стандарти передбачають обов'язковість проведення попередньої оцінки стану здоров'я пацієнта, належного інформування батьків, наявності реанімаційного обладнання та підготовленого персоналу. Проте в Україні ці вимоги не завжди деталізовані на нормативному рівні, що створює ризики для безпеки дітей [18].

Практика свідчить про нерівномірність рівня безпечності стоматологічної допомоги у закладах публічного (державного та комунального) і приватного секторів охорони здоров'я. Приватні клініки, як правило, мають більш сучасне обладнання та ширше застосовують міжнародні клінічні протоколи, тоді як у закладах державної та комунальної форм власності нерідко спостерігається недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення. Така ситуація формує ризики нерівного доступу дітей до безпечних стоматологічних послуг, що може суперечити принципам недискримінації, рівності та доступності медичної допомоги.

Важливою складовою безпечності є також професійна підготовка медичних працівників. У сучасних умовах швидкого розвитку стоматологічних технологій виникає потреба у регулярному підвищенні кваліфікації лікарів-стоматологів, особливо у сфері дитячої анестезії, психологічної комунікації та управління ризиками. Водночас чинне законодавство України не містить достатньо чітких вимог щодо безперервного професійного розвитку саме у сфері дитячої стоматології.

Актуальним є питання страхування професійної відповідальності стоматологів. У більшості європейських країн страхування є обов'язковим елементом системи забезпечення безпечності медичних послуг, тоді як в Україні воно має переважно добровільний характер. Це ускладнює компенсацію шкоди у разі медичних помилок та знижує рівень захисту прав дітей та їхніх батьків [19, с. 32].

Суттєве значення має впровадження електронних систем контролю якості стоматологічної допомоги. Використання цифрових технологій дозволяє здійснювати моніторинг ускладнень, аналіз ефективності лікування, контроль використання матеріалів та підвищення прозорості діяльності закладів охорони здоров'я. В Україні такі механізми лише формуються, що потребує нормативного закріплення та інтеграції з електронною системою охорони здоров'я [20, с. 253].

З огляду на зазначене, доцільно визначити такі напрями вдосконалення правового регулювання безпеки надання стоматологічних послуг дітям:

- розроблення національних стандартів безпеки дитячої стоматології;
- гармонізація законодавства з нормами ЄС щодо медичних виробів та матеріалів;
- деталізація вимог до застосування анестезії;
- запровадження обов'язкового страхування професійної відповідальності;
- створення системи моніторингу ускладнень;
- посилення державного контролю за якістю стоматологічної допомоги;
- розвиток безперервної професійної освіти.

Отже, забезпечення безпеки стоматологічних втручань у дитячій практиці потребує комплексного підходу, який поєднує правові, організаційні та медичні механізми. Удосконалення нормативно-правової бази, впровадження міжнародних стандартів patient safety та розвиток системи контролю якості сприятимуть підвищенню рівня захисту прав дітей та ефективності функціонування системи охорони здоров'я.

Як відомо, ефективність правового регулювання інформованої згоди, безпеки стоматологічних втручань та захисту прав дітей у сфері охорони здоров'я значною мірою залежить від дієвості державного контролю та механізмів юридичної відповідальності [3, с. 121-122]. Саме ці інструменти забезпечують реалізацію принципів законності, якості та безпеки медичної допомоги, а також сприяють формуванню довіри суспільства до системи охорони здоров'я.

В Україні державний контроль у сфері надання стоматологічних послуг дітям здійснюється через систему адміністративно-правових механізмів, що включають ліцензування медичної практики, акредитацію закладів охорони здоров'я, професійну сертифікацію медичних працівників, а також державний нагляд за дотриманням стандартів медичної допомоги. Основні повноваження у цій сфері належать Міністерству охорони здоров'я України, Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Національній службі здоров'я України та іншим органам державної влади.

Водночас аналіз правозастосовної практики свідчить про фрагментарність системи контролю. Зокрема, відсутня спеціалізована процедура перевірки дотримання стандартів саме у сфері дитячої стоматології, що призводить до формального характеру інспекцій. Переважна більшість перевірок зосереджена на загальних питаннях ліцензійних умов, матеріально-технічного забезпечення та ведення документації, тоді як питання якості лікування, дотримання прав дитини, належного інформування та безпеки втручань часто залишаються поза увагою.

Суттєвою проблемою є обмеженість ресурсів органів державного контролю, що ускладнює проведення системних перевірок приватних стоматологічних закладів, які становлять значну частину ринку медичних послуг. Це створює ризики недотримання стандартів безпеки, особливо у випадках застосування сучасних стоматологічних технологій та анестезії у дітей. Крім того, відсутність єдиної електронної системи моніторингу ускладнень та побічних реакцій обмежує можливості аналізу якості стоматологічної допомоги.

Особливу увагу необхідно приділити взаємодії органів державного контролю з професійними самоврядними організаціями стоматологів. У більшості європейських країн такі організації відіграють ключову роль у формуванні стандартів професійної діяльності, здійсненні дисциплінарного контролю та забезпеченні безперервного професійного розвитку. В Україні ці механізми лише формуються, що потребує нормативного закріплення їх повноважень та процедур взаємодії з державними органами.

Важливим елементом забезпечення якості стоматологічних послуг дітям є прозорість та відкритість системи контролю. Впровадження електронних реєстрів медичних працівників, ліцензій, скарг пацієнтів, результатів перевірок та дисциплінарних рішень сприятиме підвищенню рівня відповідальності та довіри до системи охорони здоров'я. У сучасних умовах цифровізації державного управління це є одним із пріоритетних напрямів розвитку адміністративно-правового регулювання.

Питання юридичної відповідальності у сфері дитячої стоматології також характеризується певною фрагментарністю. У разі порушення прав дітей можуть застосовуватися адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна та кримінальна відповідальність. Проте відсутність спеціальних норм щодо відповідальності за порушення у сфері дитячої стоматології створює правову невизначеність та ускладнює притягнення винних осіб до відповідальності.

У цивільно-правовій площині найбільш поширеними є спори щодо відшкодування шкоди, завданої внаслідок неналежного лікування або недостатнього інформування батьків. У таких випадках судова практика свідчить про важливість належного документування інформованої згоди, ведення медичної документації та дотримання клінічних протоколів. Водночас відсутність спеціалізованих стандартів у дитячій стоматології ускладнює встановлення меж професійної відповідальності.

У кримінально-правовій сфері відповідальність може наставати у випадках неналежного виконання професійних обов'язків, що призвело до тяжких наслідків для здоров'я дитини. Однак такі справи є складними з точки зору доказування причинно-наслідкового зв'язку між діями медичного працівника та шкодою, що також пов'язано з відсутністю чітких стандартів і протоколів [7, с. 252].

З огляду на зазначене, доцільно визначити такі напрями вдосконалення державного контролю та юридичної відповідальності у сфері дитячої стоматології:

- розроблення спеціалізованих критеріїв державного нагляду за якістю стоматологічної допомоги дітям;
- впровадження ризик-орієнтованого підходу до перевірок;
- створення електронної системи моніторингу ускладнень і скарг;
- нормативне закріплення ролі професійних асоціацій стоматологів;
- гармонізація стандартів відповідальності з європейськими підходами;
- розвиток альтернативних механізмів врегулювання спорів, зокрема медіації;
- підвищення правової обізнаності батьків та медичних працівників.

Таким чином, формування ефективної системи державного контролю та юридичної відповідальності у сфері надання стоматологічних послуг дітям є необхідною умовою забезпечення безпечності медичної допомоги, реалізації прав дитини та підвищення якості медичних послуг в Україні. Удосконалення нормативно-правового регулювання у цій сфері повинно здійснюватися на основі міжнародних стандартів, цифровізації управління та посилення інституційної спроможності державних органів.

**Висновки.** Проведене дослідження дозволило сформулювати комплексні теоретико-правові та практичні висновки щодо інформованої згоди та юридичної відповідальності у сфері надання стоматологічних послуг дітям в Україні.

По-перше, встановлено, що інститут інформованої добровільної згоди у дитячій стоматології є важливою гарантією реалізації конституційного права дитини на охорону здоров'я, безпечну та якісну медичну допомогу. Його зміст виходить за межі формальної юридичної процедури та охоплює етичні, адміністративно-правові і цивільно-правові аспекти взаємодії між лікарем, дитиною та її законними представниками. У сучасних умовах реформування системи охорони здоров'я цей інститут набуває значення головного механізму забезпечення принципів patient safety, автономії пацієнта та належного медичного управління.

По-друге, обґрунтовано, що чинне законодавство України містить лише загальні положення щодо добровільності медичних втручань, не враховуючи специфіку стоматологічної допомоги дітям. Відсутність спеціальних норм, стандартів та уніфікованих процедур отримання інформованої згоди створює правову невизначеність, що негативно впливає на захист прав дітей, формує ризики медичних помилок та ускладнює доведення юридичної відповідальності.

По-третє, доведено, що практичні проблеми реалізації інформованої згоди у дитячій стоматології пов'язані з формальним характером інформування, недостатнім розкриттям ризиків стоматологічних втручань, анестезії та використання матеріалів, відсутністю єдиних стандартів документування, а також недостатнім врахуванням думки дитини залежно від її віку. Особливу складність становлять ситуації невідкладної стоматологічної допомоги та конфлікти між законними представниками.

По-четверте, встановлено, що забезпечення безпечності стоматологічних втручань у дітей є ключовим напрямом сучасної медико-правової політики. Недостатня деталізація нормативних вимог щодо застосування стоматологічних матеріалів, анестезії, професійної підготовки медичних працівників, страхування відповідальності та системи моніторингу ускладнень свідчить про необхідність комплексного вдосконалення правового регулювання.

По-п'яте, визначено, що державний контроль у сфері надання стоматологічних послуг дітям має фрагментарний характер, не передбачає ризик-орієнтованих механізмів, спеціалізованих критеріїв оцінювання якості та ефективних інструментів цифрового моніторингу. Недостатній рівень взаємодії між органами державної влади та професійними самоврядними організаціями також обмежує можливості підвищення стандартів професійної діяльності.

По-шосте, встановлено, що система юридичної відповідальності за порушення у сфері дитячої стоматології характеризується складністю застосування та відсутністю чітких меж між різними видами відповідальності. Це зумовлено недосконалістю стандартів медичної допомоги, складністю доказування причинно-наслідкового зв'язку та недостатньою правовою визначеністю процедур інформованої згоди.

З урахуванням отриманих результатів запропоновано такі напрями вдосконалення правового регулювання:

- розроблення спеціальних стандартів інформованої згоди у дитячій стоматології;
- запровадження уніфікованих форм документування згоди залежно від виду втручання;
- нормативне закріплення процедур електронної інформованої згоди;
- деталізація вимог щодо безпечності стоматологічних матеріалів та анестезії;
- гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами patient safety;
- впровадження обов'язкового страхування професійної відповідальності стоматологів;
- створення електронної системи моніторингу ускладнень і скарг;
- розвиток професійного самоврядування та медіації у сфері медичних спорів.

Отже, удосконалення правового регулювання інформованої згоди та юридичної відповідальності у дитячій стоматології повинно здійснюватися на засадах комплексного міждисциплінарного підходу, інтеграції міжнародних стандартів, цифровізації медичних процесів та посилення ролі держави у

забезпеченні якості та безпечності стоматологічних послуг дітям. Це сприятиме підвищенню рівня захисту прав дитини, довіри до системи охорони здоров'я та ефективності медико-правового регулювання в Україні.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. World Health Organization. Oral health. 2025. URL: <https://www.who.int/health-topics/oral-health>
2. Teremetskyi V. I., Myronova G. A., Batryn O. V., Bodnar-Petrovska O. B., Andriienko I.S., Fedorenko T. V. Legal nature of medical services: specifics of ukrainian. *Georgian Medical News* (ISSN 1512-0112). 2024. No 1 (346). P. 80–87. URL: [https://www.geomednews.com/Articles/2024/1\\_2024/80-87.pdf](https://www.geomednews.com/Articles/2024/1_2024/80-87.pdf)
3. Цибенко О. В. Адміністративно-правові засади охорони здоров'я матері та дитини в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування, 2024. 248 с.
4. Садовенко А. І. Адміністративно-правове регулювання ринку косметологічних послуг в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ : Національний авіаційний університет, 2020. 202 с.
5. Vladyslav T., Kseniia T., Mariia R., Nadiia B.-Z., Sergii P., Khrystyna M., Olesia B. Mediation in Patent Disputes Arising in The Healthcare Sector. *Revista De Gestão Social e Ambiental*. 2024. Vol. 18. N 5. P. 1-20, e05406. DOI: <https://doi.org/10.24857/rgsa.v18n5-015>. URL: <https://rgsa.openaccesspublications.org/rgsa/article/view/5406/2000>
6. Council of Europe. Guide on patients' rights. 2022. URL: <https://www.coe.int>
7. Руснак Л. М., Теремецький В. І. Правова природа та особливості надання медичних послуг медичними працівниками: вектор української доктрини. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2024. Вип. 1 (105). С. 241–253. DOI: <https://doi.org/10.33766/2786-9156.105.241-253>.
8. Чеховська І. В., Теремецький В. І. Система гарантій захисту прав людини у приватних відносинах, що виникають у зв'язку із наданням медичних послуг (підрозділ 3.7). Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі: монографія / за заг. ред. І. В. Чеховської. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. С. 459–504.
9. Теремецький В. І., Садовенко А.І. Адміністративно-правовий захист прав споживачів косметологічних послуг. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4 (91). С. 213–225. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2020.4.20>.
10. Teremetskyi V., Stefanchuk M., Muzyka A., Cherniak O., Liubchenko O., Subina T., Pasichnyk V. Current State and Development Perspectives of Legal Regulation for Providing Cosmetological Services in Ukraine. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2021. Vol. 24, Special Issue 1: Business Ethics and Regulatory Compliance. 1-8. URL: <https://www.abacademies.org/articles/current-state-and-development-perspectives-of-legal-regulation-for-providing-cosmetological-services-in-ukraine.pdf>.
11. Teremetskyi V. I., Myronova G. A., Batryn O. V., Udrenas G. I., Makhmurova-Dyshliuk O. P., Yatskovyna V. V. Legal Guaranteeing for Providing Socially Significant Medical Services During Martial Law and Post-War Recovery of Ukraine. *Journal of Law and Sustainable Development*. 2023. Vol. 11. №6, P. 1-15, e1231. DOI: <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i6.1231>. URL: <https://ojs.journalsdg.org/jlss/article/view/1231/516>.
12. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
13. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19/11/1992 № 2801-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
14. Теремецький В. І. Медичні послуги і права пацієнтів: сучасні підходи до правового захисту. *Приватне право і підприємництво*. 2025. Вип. 25. С. 266–267. DOI: <https://doi.org/10.32849/2409-9201.2025.25.30>
15. Конвенція про права дитини від 20.11.1989. Ратифікована Постановою Верховної Ради України від 27.02.1991 № 789-ХІІ. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_021](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021)
16. Teremetskyi V. I., Avramova O. Ye. Informed voluntary consent for medical intervention. *Advanced research biobank and pathophysiology*. 2018. Issue 01 (February) P. 72-78.
17. Вахненко О. М. Зміни в нормативно-правовій базі надання медичної стоматологічної допомоги й роботи лікарів стоматологічного профілю. *Oral and General Health*. 2022. № 3. С. 12-15. DOI: <https://doi.org/10.22141/ogh.3.3.2022.126>.
18. Гасюк Н. В., Радчук В. Б. Обґрунтування доцільності застосування місцевої анестезії в амбулаторному стоматологічному лікуванні підлітків. *Клінічна стоматологія*. 2022. № 4. С. 28–34.
19. Теремецький В. І., Астаф'єв Д. С., Савченко Р. А., Сеньків О. І. Правові засади обов'язкового медичного страхування в Україні. *Приватне право і підприємництво*. 2024. Вип. 24. Ч. 1. С. 29–36. DOI: <https://doi.org/10.32849/2409-9201.2024.24.4>. URL: <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2024/24/4.pdf>
20. Teremetskyi V., Davydenko V., Kiryk A., Tur I., Diorditsa I. & Varkhov A. Consumers Rights in the Field of Electronic Trade in Medicinal Products: Legal Challenges and Global Harmonization Trends. *Journal of Pioneering Medical Sciences*, 2025. Volume 14 Issue 4. P. 113-119. DOI: <https://doi.org/10.47310/jpms2025140415>. URL: <https://jpmsonline.com/article/consumers-rights-in-the-field-of-electronic-trade-in-medicinal-products-legal-challenges-and-global-harmonization-trends-723/>

## REFERENCES:

1. World Health Organization. (2025). Oral health. Retrieved from: <https://www.who.int/health-topics/oral-health> [in English].
2. Teremetskyi, V. I., Myronova, G. A., Batryn, O. V., Bodnar-Petrovska, O. B., Andriienko, I. S., & Fedorenko, T. V. (2024). Legal nature of medical services: specifics of Ukrainian. *Georgian Medical News*, 1(346), 80–87. Retrieved from: [https://www.geomednews.com/Articles/2024/1\\_2024/80-87.pdf](https://www.geomednews.com/Articles/2024/1_2024/80-87.pdf) [in English].
3. Tsybenko, O. V. (2024). *Administratyvno-pravovi zasady okhorony zdorovia materi ta dytyny v Ukraini* [Administrative and legal principles of maternal and child health care in Ukraine]. Candidate's thesis. Kyiv: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. 248 p. [in Ukrainian].
4. Sadovenko, A. I. (2020). *Administratyvno-pravove rehuliuвання rynku kosmetolohichnykh posluh v Ukraini* [Administrative and legal regulation of the cosmetological services market in Ukraine]. Candidate's thesis. Kyiv: National Aviation University. 202 p. [in Ukrainian].
5. Vladyslav, T., Kseniia, T., Mariia, R., Nadiia, B.-Z., Sergii, P., Khrystyna, M., & Olesia, B. (2024). Mediation in Patent Disputes Arising in The Healthcare Sector. *Revista De Gestão Social e Ambiental*, 18(5), 1–20, e05406. <https://doi.org/10.24857/rgsa.v18n5-015>. Retrieved from: <https://rgsa.openaccesspublications.org/rgsa/article/view/5406/2000> [in English].
6. Council of Europe. (2022). Guide on patients' rights. Retrieved from: <https://www.coe.int> [in English].
7. Rusnak, L. M., & Teremetskyi, V. I. (2024). *Pravova pryroda ta osoblyvosti nadannia medychnykh posluh medychnymy pratsivnykamy: vektor ukraïnskoi doktryny* [Legal nature and features of providing medical services by healthcare professionals: vector of Ukrainian doctrine]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*, 1(105), 241–253. <https://doi.org/10.33766/2786-9156.105.241-253> [in Ukrainian].
8. Chekhovska, I. V., & Teremetskyi, V. I. (2023). *Systema harantii zakhystu prav liudyny u pryvatnykh vidnosynakh, shcho vynykaiut u zviazku iz nadanniam medychnykh posluh* [System of guarantees for the protection of human rights in private relations arising in connection with the provision of medical services]. In: Chekhovska, I. V. (Ed.). *Pryvatno-pravovi zasady zakhystu prav liudyny u sotsialnii derzhavi*. Iripin: State Tax University, pp. 459–504. [in Ukrainian].
9. Teremetskyi, V. I., & Sadovenko, A. I. (2020). *Administratyvno-pravovyi zakhyst prav spozhyvachiv kosmetolohichnykh posluh* [Administrative and legal protection of consumers of cosmetological services]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav*, 4(91), 213–225. <https://doi.org/10.32631/v.2020.4.20> [in Ukrainian].
10. Teremetskyi, V., Stefanchuk, M., Muzyka, A., Cherniak, O., Liubchenko, O., Subina, T., & Pasichnyk, V. (2021). Current state and development perspectives of legal regulation for providing cosmetological services in Ukraine. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 24(Special Issue 1), 1–8. Retrieved from: <https://www.abacademies.org/articles/current-state-and-development-perspectives-of-legal-regulation-for-providing-cosmetological-services-in-ukraine.pdf> [in English].
11. Teremetskyi, V. I., Myronova, G. A., Batryn, O. V., Udrenas, G. I., Makhmurova-Dyshliuk, O. P., & Yatskovyna, V. V. (2023). Legal guaranteeing for providing socially significant medical services during martial law and post-war recovery of Ukraine. *Journal of Law and Sustainable Development*, 11(6), e1231. <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i6.1231>. Retrieved from: <https://ojs.journalsdg.org/jlss/article/view/1231/516> [in English].
12. *Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR* [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 No. 254k/96-VR]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
13. *Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia: Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 № 2801-XII* [Fundamentals of Health Care Legislation of Ukraine: Law of Ukraine of November 19, 1992 No. 2801-XII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].
14. Teremetskyi, V. I. (2025). *Medychni posluhy i prava patsientiv: suchasni pidkhody do pravovoho zakhystu* [Medical services and patients' rights: modern approaches to legal protection]. *Pryvatne pravo i pidpriemnytstvo*, 25, 266–267. <https://doi.org/10.32849/2409-9201.2025.25.30> [in Ukrainian].
15. *Konventsiiia pro prava dytyny vid 20.11.1989* [Convention on the Rights of the Child of November 20, 1989]. Retrieved from: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_021](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021) [in Ukrainian].
16. Teremetskyi, V. I., & Avramova, O. Ye. (2018). Informed voluntary consent for medical intervention. *Advanced research biobank and pathophysiology*, 1, 72–78. [in English].
17. Vakhnenko, O. M. (2022). *Zminy v normatyvno-pravovii bazi nadannia medychnoi stomatolohichnoi dopomohy y roboty likariv stomatolohichnogo profilu* [Changes in the regulatory framework of dental care and dentists' practice]. *Oral and General Health*, 3, 12–15. <https://doi.org/10.22141/ogh.3.3.2022.126> [in Ukrainian].
18. Hasiuk, N. V., & Radchuk, V. B. (2022). *Obgruntuvannia dotsilnosti zastosuvannia mistsevoi anestezii v ambulatornomu stomatolohichnomu likuvanni pidlitkiv* [Justification of local anesthesia in outpatient dental treatment of adolescents]. *Klinichna stomatolohiia*, 4, 28–34. [in Ukrainian].
19. Teremetskyi, V. I., Astafiev, D. S., Savchenko, R. A., & Senkiv, O. I. (2024). *Pravovi zasady oboviazkovoho medychnoho strakhuvannia v Ukraini* [Legal principles of compulsory health insurance in Ukraine].

*Pryvatne pravo i pidpriemnytstvo*, 24(1), 29–36. <https://doi.org/10.32849/2409-9201.2024.24.4>. Retrieved from: <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2024/24/4.pdf> [in Ukrainian].

20. Teremetskiy, V., Davydenko, V., Kiryk, A., Tur, I., Diorditsa, I., & Varkhov, A. (2025). Consumers rights in the field of electronic trade in medicinal products: legal challenges and global harmonization trends. *Journal of Pioneering Medical Sciences*, 14(4), 113–119. <https://doi.org/10.47310/jpms2025140415>. Retrieved from: <https://jpmsonline.com/article/consumers-rights-in-the-field-of-electronic-trade-in-medicinal-products-legal-challenges-and-global-harmonization-trends-723/> [in English].

Стаття надійшла до редакції: 22.11.2025

УДК 351.74:323.21(477)

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-314-321

**Гулак Олена Василівна,**

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри адміністративного та фінансового права

Національного університету біоресурсів і природокористування України

lenagulac8118@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-9004-0185

**Яра Олена Сергіївна,**

доктор юридичних наук, професор,

декан юридичного факультету

Національного університету біоресурсів і природокористування України

olenas.yara@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7245-9158

**Слюсаренко Сергій Вікторович,**

кандидат юридичних наук, професор,

професор кафедри адміністративного та фінансового права

Національного університету біоресурсів і природокористування України

sergiy.sliusarenko@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6718-222X

## ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКОЇ РАДИ ЯК ФОРМИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

У статті, з-поміж нормативно-регламентованих форм громадського контролю в Україні, виокремлено наступні: участь громадян в управлінні публічними справами; звернення громадян; доступ до публічної інформації; громадські слухання; громадська експертиза діяльності органів влади; громадський моніторинг та аудит; участь громадськості у формуванні антикорупційної політики; судовий контроль та громадські ради при органах публічної влади. Останню виокремлено у якості основної форми, що є інституційно визначеною та з доволі суттєвими нормативно-регламентованими повноваженнями.

Аналіз правових основ формування та діяльності таких утворень при окремих новостворених публічних органах показав цілу низку колізійних норм та суперечностей. Зокрема, на основі порівняльного аналізу правового регулювання питань формування та діяльності окремих Рад громадського контролю, було виокремлено систему блоків, які й були піддані аналізу, а саме: 1) контроль за діяльністю органу; 2) повноваження Ради громадського контролю; 3) назва основного напрямку діяльності Громадської ради; 4) суб'єкт затвердження Положення про Громадську раду.

Вказано на «недолугі» нормативні конструкції, протирічливі норми у суміжних нормативних актах, необхідність уніфікації підходів за виокремленими структурними блоками, які були піддані аналізу, та акцентовано увагу на тих напрямках, які потребують подальшого наукового аналізу та нормативної оптимізації.

**Ключові слова:** правове забезпечення; громадський контроль; Громадська рада; Рада громадського контролю; органи публічної влади; порівняльний аналіз; Національне агентство з питань запобігання корупції; Національне антикорупційне бюро; Бюро економічної безпеки; Державне бюро розслідувань; Вища рада правосуддя; судові органи.

**Gulak O., Yara O., Sliusarenko S. LEGAL SECURITY OF THE ACTIVITIES OF THE PUBLIC COUNCIL AS A FORM OF PUBLIC CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF PUBLIC AUTHORITY BODIES: COMPARATIVE ANALYSIS**

*Випуск 19. 2025*

© О.В.Гулак, О.С.Яра, С.В.Слюсаренко, 2025